

Dansk dominans på skånska plattgårdar och storjordbruk

Av Roland Lyhagen, Svalövsbo

När jag började gräva i historien bakom Svalöfsgården framkom både ett mönster som var oväntat och familjehistorier som var häpnadsväckande. När jag involverade även granngården Lönnstorp och några gårdar i Sireköpinge blev mönstret ännu tydligare. Danska arrendatorer, ägare och tjänstefolk dominerade bilden från 1840-talet och framåt. Genom släktskap och umgänge blev ringarna på vattnet omfattande. Umgänget mellan gårdarna kunde skönjas via faddrarna på barn-dopen som finns registrerade i församlingsböckerna. Liksom giftermål mellan familjerna. När trådar från gårdarna i Svalöv och Sireköpinge nått 40 stora gårdar drog jag streck i vidare sökande.

Plattgårdar del i jordbrukets effektivisering

För att förstå begreppet plattgårdar måste det sättas in i ett större jordbrukspolitiskt sammanhang. Från slutet av 1700-talet ökade befolkningen i landet medan jordbruksproduktion hade svårt att hänga med. Jordbruket var småskaligt och ganska ineffektivt bland annat på grund av en ålderdomlig och orationell struktur. Gårdarna låg samlade i byar medan gårdarnas skiften var utspridda i många smala remsor. Ett exempel kan vara Kläsinge by (i Sireköpinge) som hade sex gårdar samlade i byn medan varje gård hade 39 utspridda långsmala skiften. Marken var dessutom

indelad i åkermark och äng. Från ängsmarken togs höet till djurens vinterfoder. Skiftesreformerna skulle ändra strukturen radikalt.

Tre skiftesreformer

Den första förordningen om storskifte kom 1759. Den fick varierande effekt och resultat i olika regioner. Antalet skiften per gård reducerades men det var mindre effekt på ängsmarkerna för vinterfodret. Genom enskiftesförordningen ökades möjligheterna ytterligare att reducera antalet skiften per gård. Men också ett utflyttningstvång av gårdarna från byn till en central placering i sitt tilldelade skifte. Det blev ett viktigt instrument i strukturförändringen. Det mest kända föregångsexemplet är Rutger Mackleans på Svaneholm som konsekvent genomförde skiftet. Fyra byar ersattes med 73 gårdar som lades ut i ett geometriskt mönster. Varje gård placerades centralt i sitt tilldelade 25 hektars skifte.

Skiftningen av byarna tog ytterligare fart när stads-gan om "laga skifte" kom 1827. Det ledde till en radikal omstöpning av jordbrukssamhället. Byarna sprängdes och i många fall reducerades antalet gårdar väsentligt. Det är här begreppet plattgårdar kommer in.

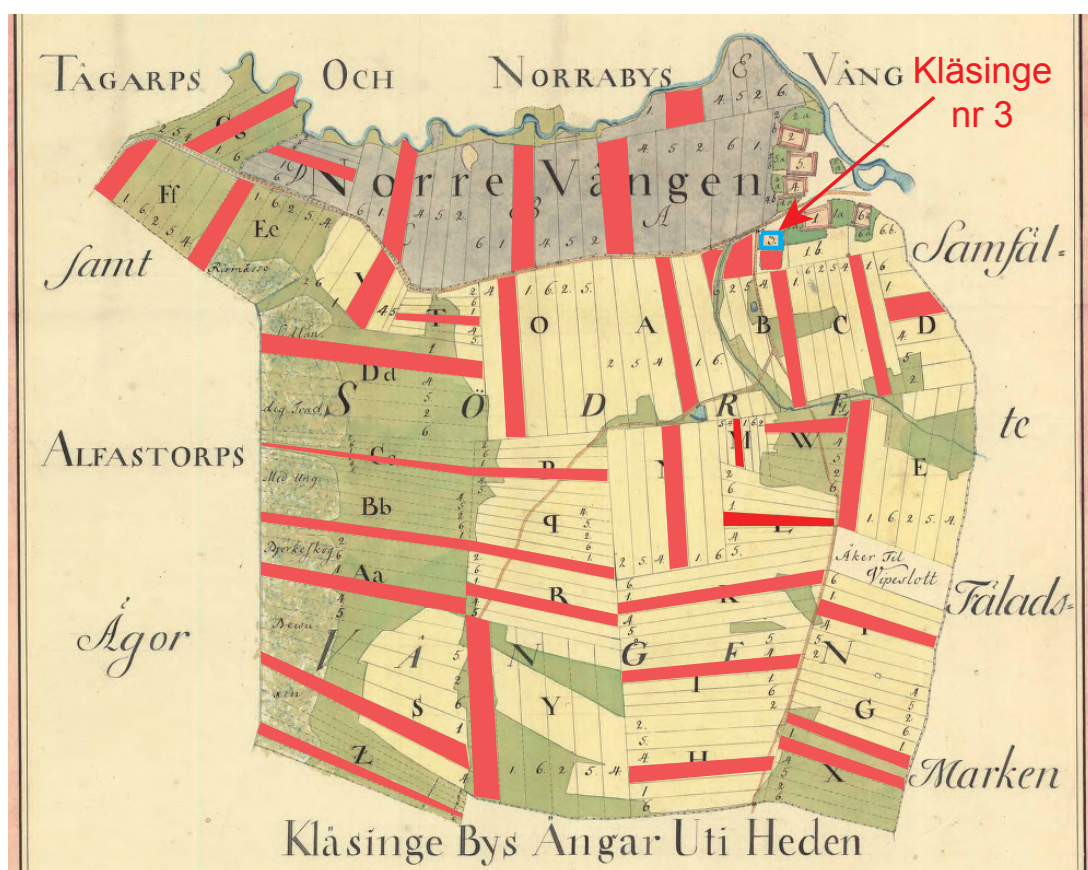

Bild 1. Kläsinge by med sex gårdar 1756. Gården Kläsinge nr 3 (blå gård) med sina 39 rödfärgade skiften.

Vad är plattgårdar?

I Skåne ägde frälset (adeln) många stora gods som kunde innefatta hela socknar med ingående byar. Dessa gårdar i byarna var lydgårdar under godsen med arbetsplikt eller dagsverksskyldighet på godset. Därigenom kunde godsägaren styra skiftet av byarna genom slå samman flera gårdsenheter till en ny stor gård. Detta system kallas plattgårdar och kom i huvudsak från England. Först att introducera det i Skåne blev godsägare C G Stjernswärd på Engeltofta gård utanför Ängelholm. Han tog hit en skotsk inspektor, Alexander Hall, för att genomföra systemet. På Engeltofta anlades 18 farmer förutom huvudgården genom sammanslagning av byarnas smågårdar. Alexander Hall skulle senare genomföra motsvarande på Trolleholm varför en av plattgårdarna fick namnet "Halls farm" efter honom. Själva uttrycket *plattgårdar* anses komma från franskans *maison plate*.

Svalöfsgården ett typiskt exempel på plattgård

I Norra Svalövs by ägde godsägaren Berg von Linde på Axelvold 8 av 10 gårdar. Gård nr 1 var ett kronoskattehemman ägt av Nils Christenson och gård nr 4 var ett utsockne frälsehemman under Knutstorp, senare kallat Svenstorp öster om Karatofta. Berg von Linde ägde även delar av Munkagårda by. När Norra Svalövs by skiftades på 1830-talet slogs gårdarna nr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 och 10 samman till en plattgård, Svalöfsgården. Dessutom ingick Munkagårda nr 1 samt ett skifte i Bare mosse. Den nya plattgården Svalöfsgården, med ca 275 ha åker, stod färdig omkring 1842 och den förste arrendatorn kom 1843. På motsvarande sätt skapades plattgården Lönnstorp vid samma tid. Andra plattgårdar i grannskapet är Kjellstorp, Tarstadgården, Halmstadgården, Hedegården, Spargodt och Norrlyckegården.

En följdfeffekt av plattgårdssystemet var att de tidigare arrendebönderna under godsen i stor utsträck-

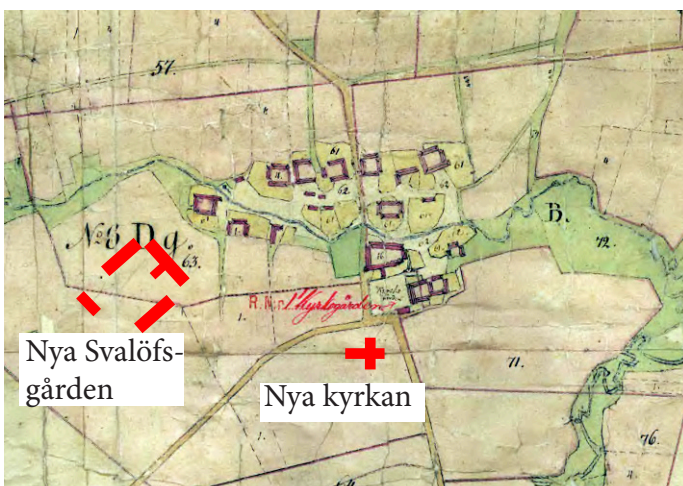

Bild 2. Norra Svalövs by före skiftet på 1830-talet. Alla gårdar utom prästgården utplånades.

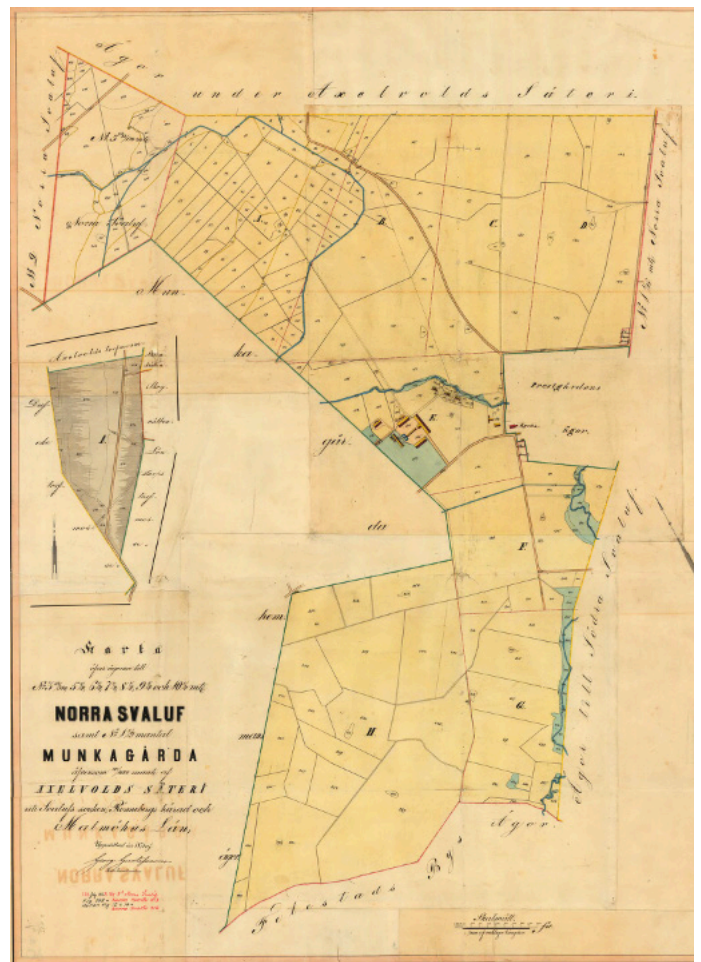

Bild 3. Svalöfsgården bildad av nio hopslagna hemman samt ett skifte i Baremosse som en torvresurs.

ning fick bli anställda på de nya plattgårdarna, statare. Hus, kost, ved och en del kläder ingick i "staten" och därutöver en kontantlön. Detta var också en stor förändring i storjordbrukets organisering av driften och övergången från feodal till kapitalistisk ekonomi. I den feodala ekonomin var nästan hela driften ett internekonomiskt system där endast en mindre del av godsets produkter "exporterades" till samhället utanför godset. I den reformerade jordbruksdriften blev exporten ut från godset väsentligt större och penninghanteringen dominerande. Arrenden betalades nu i pengar i stället för i "arbete" som småarrendatorerna tidigare gjort.

En annan väsentlig förändring av produktionen var övergång från ängsbruk till odlad vall på åkern för djurens vinterfoder. Därmed kunde omstrukturering effektivare genomföras. Mycket ängsmark omvandlades då till åker. År 1800 beräknades den öppna åkerarealen i Sverige ha uppgått till 800.000 ha och 100 år senare till 3,2 milj ha. De mesta var ängsmark överförd till åker.

Sammantaget fick strukturreformerna stor effekt på produktionen. Det ledde också till en accelererad utveckling av skötselmetoder, med t. ex. mineralgödsel, vallodling i ett växtföljdsjordbruk, nya grödor

(sockerbetor), systematisk avel av husdjuren, växtförädling och utbildningsväsen.

Danska arrendatorer och gårdsägare

De nya plattgårdarna på mellan 150 och 300 ha krävde kunniga och välorganiserade arrendatorer. Det visade sig snart bli en tydlig dominans av danska storarrendatorer. Den förste arrendatorn på Svalöfsgården blev Lars Wethje från Schleswig 1843. Han efterträds av sin son 1855. År 1872 säljs Svalöfsgården till den danske godsägaren Johan de Neergaard.

	född	dödd	insett	afsett
Lars Wethje	24/1	18/7		
Sofie Wethje	27/2	7/2		
Ernst Wethje	18/3	1/4		
Marie Wethje	18/3	1/4		
Doteothea Block	18/3	1/4		
...	...	...	...	...

Bild 4. L. (Lars) Wethje med fru Sofie samt sonen Ernst och dottern Marie kommer 1843 från Rundhof i Schleswig. Ersnt hustru Doteothea Block har också anlänt enligt Husförhørsboken 1850-56.

Hans bror tar över arrendet på gården. Johan de Neergaard tar också över arrendet på Sireköpinge säteri. Och på Alfahill. Nu börjar mönstret avteckna sig. Jag tittar på Lönnstorp och finner samma system. Först en dansk arrendator, sen tre danska ägare efter varandra. Likaså på Sireköpinge Säteri och dess nybildade plattgårdar Hedegården och Norrlyckegården. Genom giftermål, barndop med faddrar och utbyte av anställda mellan gårdarna blir det danska nätverket omfattande. Snart har jag fått ihop 40 plattgårdar och gods som är drivna eller ägda av danskar. Genomsnittsarealen på dessa 40 gårdar är över 200 ha.

Av de gårdar i denna artikel som haft danska ägare har jag bara ett exempel på att gården blev en vidareärvd släktgård från den danske ägaren. Det är Hällstorp i Billeberga socken.

Inte bara ägare och arrendatorer

De danska ägarna och arrendatorerna av skånska gårdar tog med sig många danska tjänstemän och arbetsfolk. Främst förvaltare och inspektorer men också mejerister, bokhållare, mamseller och guvernanter (privatlärare). Dessa tjänstemän flyttar ofta mellan de danskdrivna gårdarna. De blir länkar i det danska nätverket.

Nils Sofus Bönsöe, inspektor
 Hans Stoltenberg, inspektor
 Christian Jacobsen, inspektor
 Hans Stoltenberg, inspektor
 Paul Holm, inspektor
 H. Block, inspektor
 Peter Brix, bokhållare
 Paul Rotwisch, mejerist
 Friedrich Schütt, bödkare (tunnbindare)
 Anna Schumacher, mamsell, lärarinna
 Sophia Kruse, mamsell
 Johan Sternhagen, Schäfer
 Catharina Möller, mamsell
 Emma Havemann, mamsell
 Anna Schumacher, mamsell
 Louis Ebeling, mamsell
 Susanna Tidemand
 Maria Sörensen, jungfru
 Emma Havemann, mamsell, lärarinna
 Ida Amanda Fogstedt

Bild 5. Dansk tjänstefolk hos Lars och Ersnt Wethje 1843-1870. De flesta stannade 1-2 år innan de flyttade vidare till en ny dansk familj.

Förvaltare

Peter Christian Myhre 1880-81
 Andr. Forsberg 1881-85
 David Bonde Seidelin 1888-96
 Johan Henrik Johannsen 1896-1900

Inspektorer

Frans Aug Conradsen 1881-87
 Anton Dalberg 1885-88
 John Schleicher 1899-02

Ladufogde

Niels Andersen 1885-87

Trägdårdsmästare

Hans Hansen Gram 1882-87

Mejerska

Emma Hansen 1891-1900

Städerska

Carolina Rasmusen 1901-03

Bild 6. Anställda danskar hos Sabinus Seidelin på Lönnstorp 1880-1904.

Varför danskdominans?

Utvecklingen av jordbruket i Danmark hade kommit längre än i Skåne. Skiftet av byar genomfördes tidigare och effektiviseringen genom nya metoder hade utvecklats snabbare. Den danska utbildningen inom jordbruket hade också kommit längre, kort sagt Skåne var på efterkälken. Därtill kan oroligheter i provinserna Schleswig-Holstein ha skapat en viss flykt av kapitalstarka jordbrukare. Provinserna förlorades till Tyskland 1864. Många danska arrendatorer kom

från Schleswig-Holstein till Skåne på 1840-1860-talen. De anses ha varit bättre utbildade än sina skånska kolleger och sannolikt hade de också bättre finansieringsmöjligheter. Att ta ett arrende på en 250 ha gård som behövde 35 draghästar och 100 mjölkkor, omfattande redskapsuppsättningar var kapitalkrävande. Enligt agrarhistoriker är detta de mest sannolika förklaringarna.

I vissa fall var köparna till stora gods eller plattgårdar extremt rika affärsmän som placerade pengar i jordegendomar. Exempel kan vara konsul Alfred Hage som köpte Wideröra, Sireköpinge Säteri och Hedegården. Han ägde dessutom två gods på Själland. Ett annat exempel är Sabinus Seidelin som

köpte Lönnstorp. Han ägde en större gård på Bornholm liksom en gård på Nordsjälland. Seidelin köpte Lönnstorp av William Richard Tidemand som var en annan förmögen dansk grosshandlare.

I den efterföljande sammanställningen finns de danska ägarna och arrendatorerna upptagna för respektive egendom och årtalen för innehaven. Gårdarnas areal är i huvudsak hämtad från Jordbruksundersökningen 1913-1920 som genomfördes över alla svenska gårdar. Arealen kan ha varit annorlunda under tidigare epoker men det har varit svårt att finna källor det. På 1800-talet anges gårdarnas storlek, även i köpekontrakt, i mantal och inte i tunnland eller hektar.

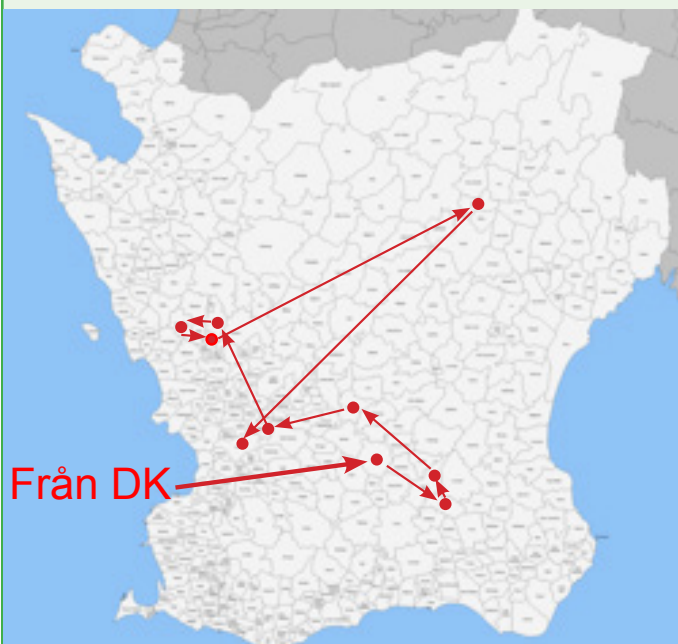
Gårdsbilderna i det följande är skärmdumpar från Arkiv Digital

Bilden tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se) och är en skanning av en provkopia (råkopia). ArkivDigital har flera miljoner liknande bebyggelsebilder från hela Sverige. Du får publicera enstaka bilder om du låter denna text stå kvar.

En dansk karriärresa i Skåne

Johan Henrik Johannsen f. 1840. Kom till Sverige 1870, nygift samma år med Wilhelmina Amalia f. 1849. De får fem barn, Karsten f. 1871, tvillingarna Peter och Samuel 1873, Augusta 1874 samt 18 år senare, 1892 sonen Johan Ernst August Bogislaus Carsten! Femte barnet fick fem namn.

Johan Henrik Johansen börjar som arrendator på Kärby gård under Övedskloster. Efter 18 år tar han tjänst omväxlande som förvaltare eller inspektor. Han passerar Lönnstorp och Norrlyckegården under resans gång. Sista tjänsten blir hos min frus farfar på Rommestorps gård under Sinclairsholm.

Kärby 8, 9, 10, 11 i Öved (arr.)	1870-1889
Vanstorps gård (förv.)	1889-1890
Tolånga15 (förv. dansk ägare Brandt)	1890-1891
Högseröd Bolleröd (insp.)	1892-1894
Odarslöv Svenstorp nr 1 (insp.)	1894-1896
Lönnstorp (förv.)	1896-1899
Norrlycke (insp.)	1899-1900
Södra Svalöf nr 6	1900-1901
Rommestorp Gumlösa	1901-1909
Rommestorp under Sinclairsholm inspektor hos Kjell Barnekow (min frus farfar!)	
Lunds stad	1909 -1916

Johan Henrik Johannsen dör i Lund 1916. Sonen Karsten f 1871 blir apotekare och sonen Johan står som med. stud. i Lund 1816.

1. Svalöfsgården (Svalövs sn) ca 278 ha

Ägare

Johan de Neergaard 1872-1898

Arrendator

Lars Wethje 1843-1855

Ernst Wethje 1855-1872

Carl de Neergaard 1878-1898

Svalöfsgården är den mest typiska plattgården i denna artikel. Nästan hela Norra Svalöfs by ägdes av Berg von Linde på Axelvold. När byn skall skiftas slås gårdarna Norra Svalöf nr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 och 10 samt Munkagårda nr 1 samman till en nybildad plattgård, Svalöfsgården på omkring 275 ha. Därtill ingick en stor bit av Bare mosse i ägora. Gården stod färdig omkring 1842.

Ägare

Gården ägdes efter bildandet av Berg von Linde på Axelvold. Den förste arrendatorn kom 1843. Inte förre 1872 sålde Berg von Linde Svalöfsgården till den danske godsägaren Johan de Neergaard. Han ägde gården till 1898 då Birger Welinder på Heleneborg förvärvade Svalöfsgården.

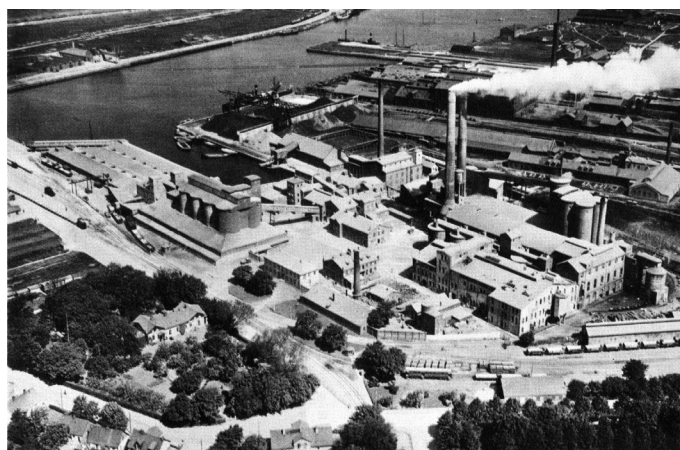
Arrendator

Från Schleswig kommer 1843 Lars Wethje med fru Sofia Ronge samt fyra barn i åldrarna 10 till 18 år. Lars Wethje är 56 år och hustrun 50 år. Han driver jordbruket på Svalöfsgården till 1855 då sonen Ernst tar över 30 år gammal. Ernst är gift med Dorotea Block och de får två barn på Svalöfsgården, Elisabeth Sofie född 1861 och Ernst Fredrik (Sr) född 1863. Ernst Fredrik kommer att utbilda sig till jurist och blir så småningom jur kand, vice häradshövding, länsnotarie och kronofogde i Malmö. Men blir framför allt företagsjurist som anställs av Skånska Cementaktiebolaget i Limhamn. Detta företag bedriver cementtillverkning i stor skala. Han kommer in i styrelsen 1897 och blir verkställande direktör 1903. Ett antal år senare omfattar verksamheten 10 cementfabriker i Sverige. Ernst Wethje (Sr) blir också stor ägare. Hans tre sö-

Bild 7. Ernst (Sr) Fredrik Wethje född på Svalöfsgården la grunden till det stora industriägandet. Hans son Ernst (Jr) Jonas Wethje flöjde i faderns fotspår och blev en av Sveriges mäktigaste industrifamiljer.

ner kommer också att bli framgångsrika industrimän. Sonen Ernst Jonas (Jr) följer i faderns fotspår, blir jurist, blir styrelsesuppleant 1924 i Skånska Cement och VD 1929. Han har flera andra styrelseuppdrag t ex i Skånska cementgjuteriet, Skandbanken, SSA, Ångpanneföreningen, SAF m. fl. Brodern Walter Wethje gifte sig med Paul U Bergströms dotter och han blev verksamhetsledare för klädföretaget Paul U Bergström, PUB. Walter Wethje och Gurli Bergström fick en dotter Olga som gifte sig med Marc Wallenberg och därigenom kom Walter Wethje att få ledande positioner i Wallenberg-företagen. Han blev VD för Atlas Diesel som han utvecklade till ett stort framgångsrikt företag omdöpt till Atlas Copco. Han blev också VD för Investor och ledamot i Enskilda Banken. Den tredje sonen Karl Fredrik blev anställd vid Arabia porslinsfabrik och blev sen VD för Rörstrands porslinsfabrik som ägdes av familjen. Han hade en keramisk ingenjörsexamen och verkade för att anställa konstnärer för designarbeten i fabriken.

Bild 8. Limhamns cementfabrik var en av 10 cementfabriker i Sverige som familjen Wethje kontrollerade.

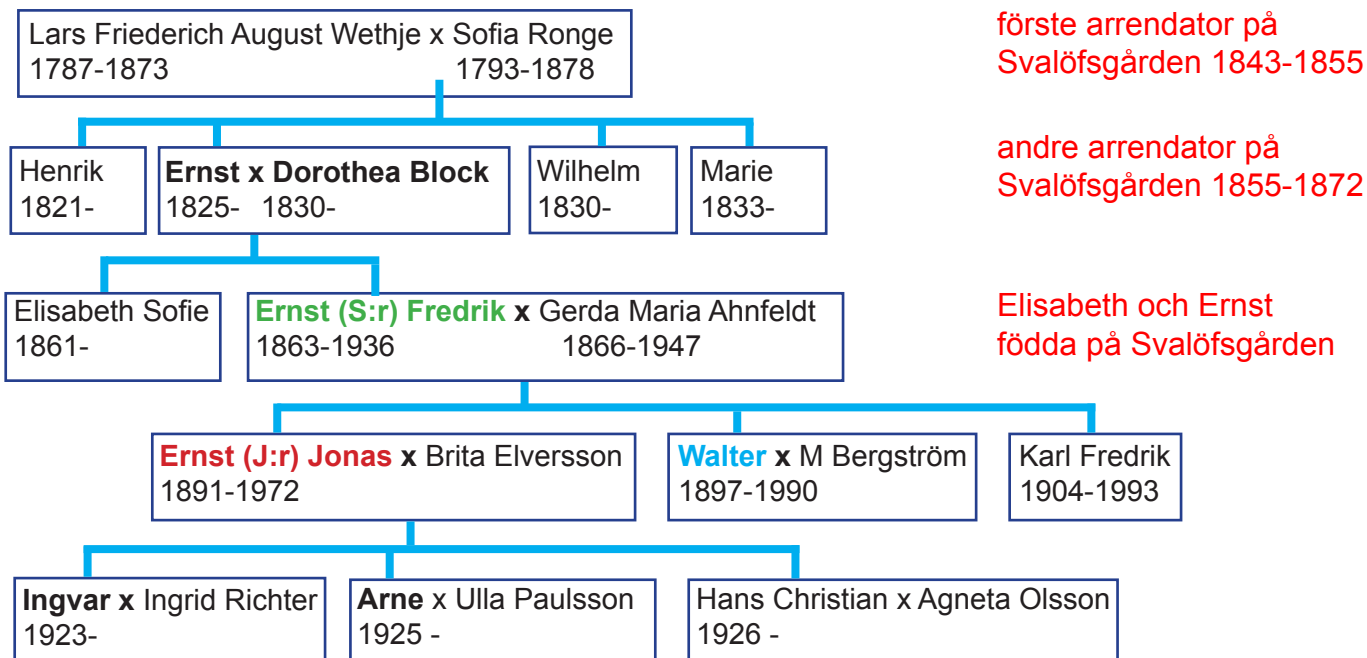

Bild 9. Den framgångsrika familjen Wethje startade sin svenska karriär på Svalöfsgården 1843

Bild 10. I Dalby hade familjen Wethje stenbrott och Siporexfabriken.

Ernst (Jr) fick tre söner som fortsatte på den inslagna vägen. Ingvar Wethje hade ledande befattningar i Cementa, AB Skånsk stenindustri, Skandinaviska Eternit AB, Svenska Invarit AB, AG Skånska Cementgjuteriet m. fl. Nästa son Arne Wethje hade motsvarande befattningar i Dalby stenkross AB, AB Dalby Siporexfabrik, Göteborgs Siporexfabrik, AB Skånsk Stenindustri, AB Sydsten m. fl. Den tredje sonen Hans Christian valde en annan bana och blev lantmästare och jordbrukare. År 1951 blev han förvaltare på Ellinge gods som föräldrarna Ernst (Jr) och hans hustru Brita Elversson köpt 1950. Han tog över godset 1965. Hans Christian hade dessutom flera styrelseuppdrag i svenska företag.

I första halvan av 1900-talet tillhörde familjen Wethje de fem mest betydelsefulla och förmögna in-

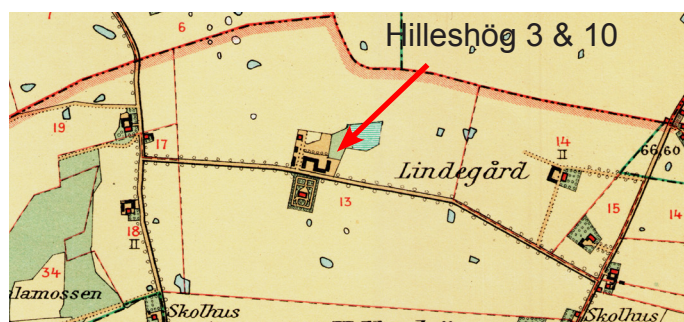
dustrifamiljerna i Sverige. Och grunden lades på Svalöfsgården, familjens första anhalt i Sverige!

Arrendatorerna Lars Wethje och Ernst Wethje lämnade Svalöfsgården 1872 när den fick ny ägare. Familjen flyttade till Södervidinge och tog ett nytt arrende på gården Välaholm (se nr 25). Den nye ägaren på Svalöfsgården Johan de Neergaard arrenderade ut den till sin bror Carl de Neergaard 1878.

2. Hilleshög nr 3 & 10 (Härslövs sn) ca 98 ha Arrendator

Carl Gottlib Ebeling	1854-1861	
Johan Block	1861-1868	

Hilleshög nr 3 & 10, senare nr 25, är ett boställe? År 1854 kommer Carl Gottlib Ebeling från Tyskland och arrenderar gården. Han lämnar 1861 och tar arrendet på Elinedal i Svedala socken (se nr 5). Efter Ebeling kommer Johan Block från Danmark. Hans syster är gift med Ernst Wethje som är arrendator på Svalöfsgården (se nr 1). Han har dessutom en bror som arrenderar Håstad boställe (se nr 4). Efter 7 år lämnar Johan Block arrendet på Hilleshög 3 & 10 och tar ett nytt arrende på Wirke boställe (se nr 3).

3. Virke boställe (Virke sn) ca 117 ha

Arrendator

Johan Block	1869-1877	
Johan Bangöe	1877-1904	

Virke boställe är ett kaptensboställe sammanslaget av gårdarna nr 1, 4, 8 och 10 i Virke socken. Johan Block med familj lämnar Hillsehög 3 & 10 flyttar 1869 till Virke boställe som han arrenderar till 1877. Därefter flyttar han och tar posten som inspektor på Rönneholms slott i Stehag. Johan Blocks syster är gift med Ernst Wethje på Svalöfsgården (se nr 1). Hans broder Carl är arrendator på Håstad boställe (se nr 4).

Johan Bangöe kommer från Danmark 1877 och tar över arrendet. Han dör 1901 men familjen behåller arrendet till 1904 då en svensk arrendator tillträder.

4. Håstad boställe (Håstad sn) ca 117 ha

Arrendator

Henrik Clausen	1852-1860	
Carl Block	1860-1877	

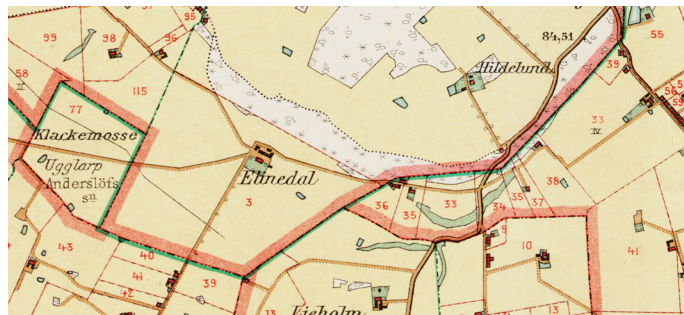
Håstad boställe består av Håstad nr 1, 2 och 3 och ägs av staten. Det kallas också Adelsfaneboställe.

Henrik Clausen kommer från Danmark 1852 och arrenderar bostället. Carl Block kommer 1858 till Håstad boställe och står som inspektor. År 1860 flyttar Henrik Clausen till Danmark och Carl Block tar över arrendet. Carl Block dör 1864 knappt 39 år gammal. Hustrun Dorotea Block (f Ross) och barnen behåller arrendet till 1877. Carls syster återfinns på Svalöfsgården (se nr 1) och på Hillseshög 3 & 10 (se nr 2). Ny arrendator, som är svensk, kommer 1878.

5. Elinedal (Svedala sn) ca 58 ha

Arrendator

Carl Gottlib Ebeling	1861-1870	
Hartvig Clausen Hansen	1870-1894	

Elinedal kan vara en arrendegård under Lindholmen i Svedala socken. År 1861 kommer Carl Gottlib Fredrik Ebeling från Hilleshög nr 3 & 10 i Härslövs socken och arrenderar Elinedal. Han stannar i 10 år innan familjen flyttar till, enligt husförhörboken, ”obefintlighet”. Ny arrendator kommer från Danmark nämligen Hartvig Clausen Hansen som stannar i 24 år.

6. Lönnstorps gård (Svalövs sn) ca 320 ha

Ägare

Einar Thierry	1866-1875	
W. Richard Tidemand	1875-1879	
Sabinus Seidelin	1879-1905	

Arrendator

Carl Dellien	1852-1866	
--------------	-----------	---

Lönnstorp är en plattgård bildad när Norra Svalövs by och Munkagårda skiftades. Lönnstorp nr 1, Norra Svalöf nr 2 och 3, del av Axelvold säteri 1/8 mantal samt Munkagårda nr 3 blev en plattgård på drygt 300 ha. De ingående gårdarna ägdes av Otto Berg von Linde på Axelvold.

Ägare

Den förste danske ägaren Einar Thierry köpte gården 1866 av Berg von Linde. Han bosatte sig på gården. Vid ett barndop på Lönnstorp framgår att Thierry umgås med grannar. När Jean Hugo döps 1869 blir Ernst Wethje på Svalöfsgården (se nr 1) och Berhard Kock på Stora Bjärnarp (se nr 7) faddrar. Även mamsellen Juliana Zoega, uppväxt på Norrlycke i Sireköpinge (se nr 23), blir fadder jämte Thierrys två släktingar från Danmark. Efter 10 år sålde han gården till William Richard Tidemand. Han var stor manufakturhandlare och blev utnämnd till etatsråd. Han bodde aldrig på Lönnstorp. Efter fyra år säljer han Lönnstorp till Sabinus Seidelin. Även Seidelin var en manufakturhandlare och Tidemand hade gått i lära hos Seidelin

i Holbäck. Seidelin var också utnämnd till etatsråd som var en 1909 avskaffad dansk titel, som utdelades av kungen och medförde plats i tredje rangklassen samt rätt att inskriva sina döttrar i Vemmetofte kloster. Osäkert om han bodde på Lönnstorp men han står i biografier som ”död på Lönnstorp i Skåne 1904 begravd i Köpenhamn”. Han ägde dessutom en gård på Bornholm och en på Nordsjälland. Sterbhuset sålde Lönnstorp till Emil Olin.

Bild 11. Sabinus Seidelin en förmögen klädhandlare.

Arrendator

Lönnstorp verkar blir färdigbyggd kring 1850 och den förste arrendatorn blir Carl Dellien som är född i Wismar. Han har även med två släktingar när han kommer 1852 nämligen Johan Dellien som blir inspektor samt hushållerskan Marie Dellien. De kommer från de tyska delstaten Mecklenburg-Vorpommern.

7. Stora Bjärnarp (Kågeröds sn) ca 115 ha

Arrendator
Bernhard Kock

1868-1875

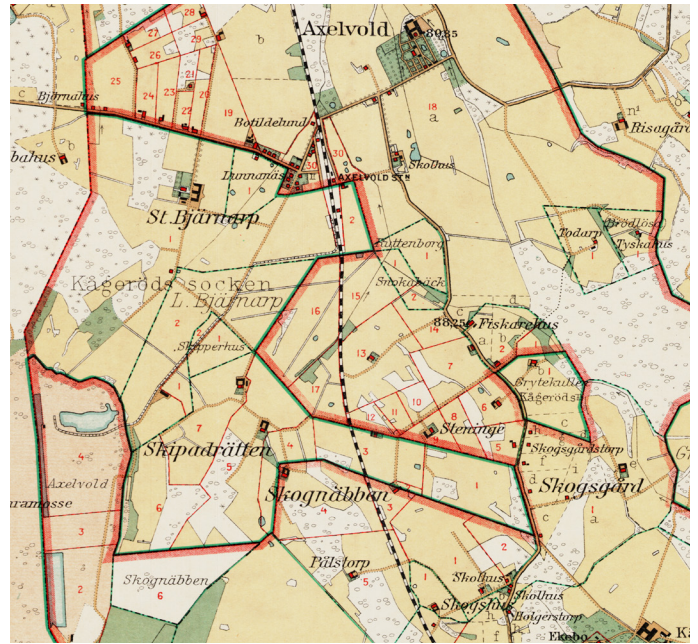

Bild 12. Stora Bjärnarp ligger i Kågeröds socken men som en ö i Svalövs socken.

Stora Bjärnarp är ett arrendeställe under Axelvold. Det ligger i Kågeröds socken men som en isolerad ö i Svalövs socken. Vid ett barndop hos ägaren Einar Thierry på Lönnstorp finns Bernhard Kock upptagen som fadder (se nr 6). Han är arrendator på närbelägna Stora Bjärnarp mellan 1868 och 1875. Familjen flyttar 1875 till ”okänd ort”. Ny arrendator blir Anders Hansson från Husie.

8. Sireköpinge säteri (Sireköpinge sn) ca 379 ha

Ägare

Alfred Hage 1851-1872

Johannes Hage 1872-1916

Mårten Herman Petersen 1933-1944

Arrendator

Jörgen R. Christiansen 1846-1868

Jörgen Peder Hansen 1868-1875

Johan de Neergaard 1875-1899

Ägare

Inför den totala utförsäljningen av Sireköpinge säteri hade hela socknen skiftats och gårdsbildningen resulterat i flera stora plattgårdar. Även säteriet lades samman till en enhet av 16 ingående fastigheter. Den totala arealen blev omkring 379 ha. Den förste danske ägaren blev den rike handelsmannen och etatsrådet Alfred Hage som köpte säteriet 1851. Vid hans död 1872 gick det över till sonen Johannes Hage. Ingen av

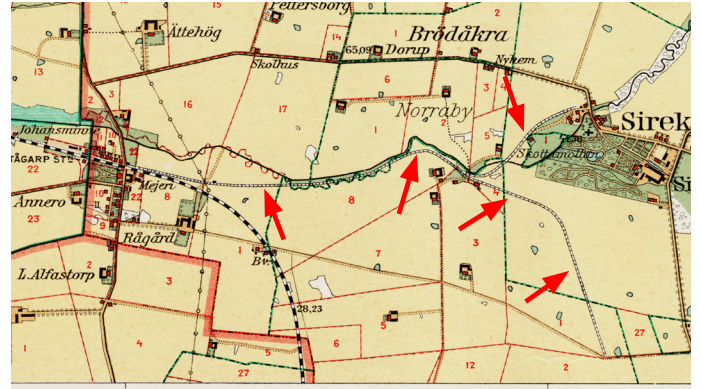

Bild 15. När Sockerbolaget arrenderade Sireköpinge säteri och Hedegården byggde de 1904 en smal-spårig betbana till de båda gårdarna.

dess ägare bodde permanent i Sireköpinge. Familjen Hage hade två stora gods på Själland, Oremandsgaard och Nivaagaard, samt ett handelshus i Stege utanför Vordingborg. Alfred Hage hade också köpt de

närbelägna Wideröra gård (se nr 30) och Hedegården (se nr 12). Johannes Hage sålde säteriet 1916 till grosshandlare J August Olsson för 617.010 kr och 35 öre!

Bild 13. Alfred Hage

Ännu en dansk ägare dök upp mellan 1933 och 1944 nämligen Mårten Herman Petersen. Han sålde gården 1944 till Hans Hjalmar Christensson och den är fortfarande i denna släkts ägo.

Arrendator

År 1846 kom den förste danska arrendatorn nämligen Jörgen Richard Christiansen. Han drev godsjordbruket till 1868. Därefter tog han ett nytt godsarrende på Boserup en dryg mil norr om Sireköpinge (se nr 10). Han efterträddes på Sireköpinge säteri av Jörgen Peder Hansen som behöll arrendet till 1875. Då kom Svalöfsgårdens nye ägare Johan de Neergaard och tog över arrendet (se nr 1). Inte förrän 1899 kom den förste svenske arrendatorn Helsingborg sockerbruk, som 1907 gick upp i Svenska Sockerfabriks AB, SSA.

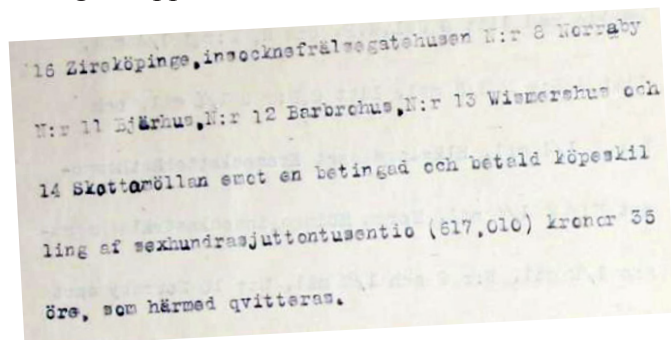

Bild 14. Ur köpebrevet där Hage säljer Sireköpinge med 35 öres noggrannhet.

9. Alfatorp (Alfahill) (Asmundtorps sn) ca 126 ha Ägare

Johan de Neergaard 1885-?

Arrendator

Karl Justus Jensen 1884-1885
 Johan de Neergaard 1885-1893
 Andreas de Neergaard 1893-1900

Alfahill hette fram till 1906 Alfatorp nr 1. Gården fick en dansk arrendator, Karl Justus Jensen, 1884 men han stannade bara ett år innan han flyttade tillbaka till Danmark. Ny arrendator och kanske också ägare blir Johan de Neergaard som äger Svalöfsgården en mil österut. Enligt Gods och gårdar från 1944 står att en Neergaard varit ägare men inte preciserat mer än så. Vid ett barndop på Hällstorps gård 1882 (se nr

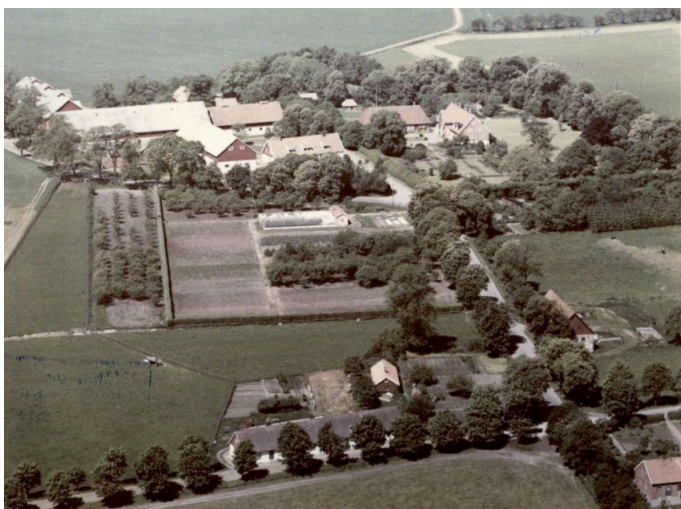

22) så är "Godsäg. Johan de Neergaard Alfatorp" fadder. Johans son Andreas de Neergaard tar över arrendet 1893 och släpper det 1900. Då köps gården av riksdagman Christian Olsson, som är son till konsul Petter Olsson i Helsingborg. Säljare av Alfatorp är då bankdirektör Fredrik Henckel. Gården brinner ner 1906. Christian Olsson, som inte varit bosatt på gården tidigare, flyttar till den återuppbyggda gården 1907 och gården får då med namnet Alfahill.

10. Boserup (Risekattslösa sn) ca 256 ha

Arrendator

Jörgen R Christiansen	1868-1897	🇩🇰
Anna Christina Nissen (änkefru)	1897-1907	🇩🇰

Boserup är vid denna tid ett stort gods med många underlydande arrendegårdar. Men 1868 arrenderas godsjordbruket ut till Jörgen Richard Christiansen som kommer från ett arrende av Sireköpinge säteri. Christiansen driver godset i 29 år till 1897 då han avlider. Då har han varit jordbrukande arrendator i 51 år med start på Sireköpinge säteri 1846. Arrendet på godsjordbruket drivs vidare av Jörgens änka, Anna Christina Nissen, fram till hennes död 1907 88 år gammal. Om hans granne Claus Christiansen, som arrenderar Charlottenborgs gård (se nr 11), är släkt med Jörgen Richard Christiansen har inte gått att klarlägga.

---

11. Charlottenborg (Risekattslösa sn) ca 324 ha

Arrendator

Claus Christiansen	1868-1887	🇩🇰
--------------------	-----------	----

Charlottenborg är en stor underlydande gård till Boserup. Den gränsar till godsjordbruket i söder. Claus Christiansen tar över arrendet av gården 1868 och driver den till 1887. Han arrenderar också Tomarps kungsgård i Kvidinge socken (se nr 32). Vid barndop på ett av barnen blir grannen Jörgen Richard Christiansen fadder (se nr 10). Ny arrendator 1888 blir Wallåkra stenkolsaktiebolag.

12. Hedegården (Sireköpinge sn) ca 343 ha

Ägare

Jens Christian Jensen	1851-1861	🇩🇰
Alfred Hage	1861-1872	🇩🇰
Johannes Hage	1872-1916	🇩🇰

Arrendator

Jens Christian Jensen	1861-1869	🇩🇰
Carl Münster	1870-1875	🇩🇰
Hannibal Oscar Petersen	1875-1887	🇩🇰
Wilhelm F B Eggertsen	1888-1900	🇩🇰

Hedegården (tidigare Hedgården) bildades vid skiftet 1820-40 av Sireköpinge säteri. Julius von Schwerin ägde säteriet och hela socknen men hade 1844 köpt Skarhult slott och skulle sälja av Sireköpinge. Säteriet delades vid skiftet upp i ca 100 fastigheter varav några större plattgårdar bildades. En av dessa var Hedegården som bildades genom sammanslagning av Sireköpinge nr 2-7, Kläsiinge nr 1, 2, 5 och 6, Norra Möinge nr 4 samt Norraby nr 9 och 10, sammanlagt 13 fastigheter och 343 ha.

Ägare

Julius von Schwerin sålde Hedegården 1851 till Jens Christian Jensen som kom från Klixbüll i Schlesien. Han ägde gården i 10 år men sålde 1861 Hedegården till den mycket förmögne affärsmannen och etatsrådet konsul Alfred Hage. Vid Alfred Hages död övertog sonen Johannes Hage Hedegården. Alfred Hage hade tidigare inköpt Sireköpinge säteri 1851 (se nr 8) samt Wideröra gård 1856 (se nr 30). Johannes Hage säljer Hedegården 1916 till grosshandlare Johan August Olsson för 504.826 kronor och 65 öre!

Arrendatorer

Förste arrendator på Hedegården blir den förre ägaren Jens Christian Jensen tar över när Alfred Hage köper gården 1861. Jens Christian Jensen lämnar arrendet 1869 och Carl Münster tar över 1870 och driver det i fem år. Nästa arrendator blir Hannibal Oscar Petersen som kommer 1875 från Bromme i Danmark. Han har

en bror Charles Petersen som är arrendator på Övrabyborg (se nr 15). Hannibal Oscar Petersen lämnar arrendet på Hedegården 1887 och tar ett nytt arrende på Eksholmen under Hyby (se nr 14). Ny arrendator blir Wilhelm Fredrik Baltazar Eggertsen som kommer från Danmark med hustru 1887. Han driver gården till 1900 när Helsingborgs sockerbruk tar över arrendet och den danska epoken är över.

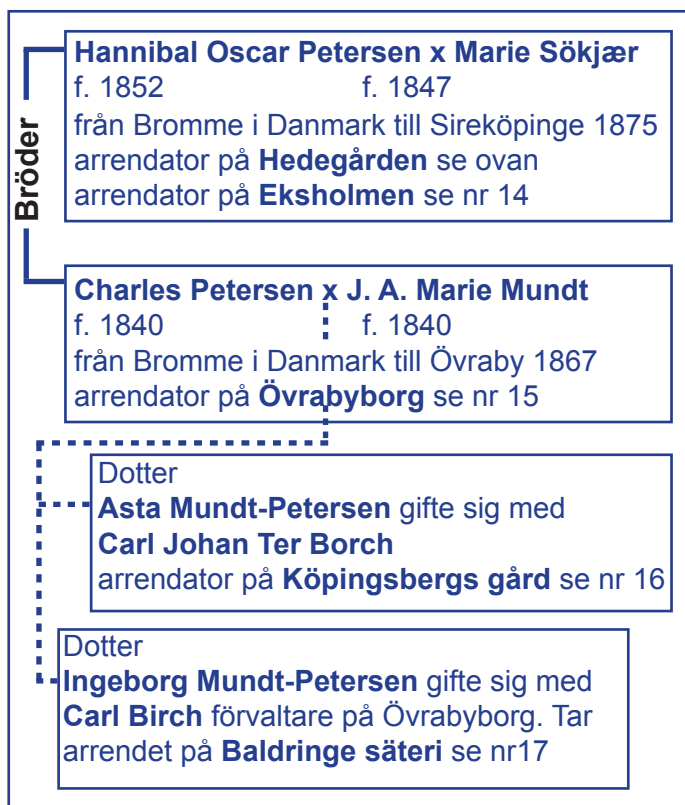

Bild 16. Exempel på släktskap och giftermål som vidgar kretsen av danska arrendatorer.

13. Rydebäck (Kvistofta sn) ca 240 ha

Ägare

Carl Hoftreter	1845-1880	
Wilhelmina Heise f. Hage	1880-1912	
Christoffer Hage	1912-1947	
Torben Hage	1912-1961	

Bild 17. Rydebäcks nuvarande huvudbyggnad är byggd kring 1855 under Carl Hoftreters tid.

Rydebäck är en vacker herrgård mellan Glumslöv och Råå belägen ca 100 från stranden av Öresund. Gården inköptes 1845 av den tyske sjökaptenen Carl Hoftreter. Han tjänade pengar på tegelbruken på fastigheten och utökade markarealen väsentligt. År 1880 inköptes gården av Wilhelmina Heise född Hage. Hon var dotter till konsul Alfred Hage f. 1803 som tidigare köpt gårdarna Sireköpinge säteri, Wideröra och Hedegården. Wilhelmina var gift med tonsättaren och organisten Peter Heise. Äktenskapet blev barnlöst och vid Peters död 1879 åkte Wilhelmina över sundet, köpte Rydebäck och vistades där. När hon dog 1912 ärvdes gården av hennes brorsöner Christoffer och Torben Hage, söner till Alfred Hage (jr) f. 1843. De äger Rydebäck fram tills de avlider. Christoffer dör 1947 och Torben 1961. Då är den danskägande epoken över.

14. Eksholmen (Hyby sn) ca 180 ha

Arrendator

Hannibal Oscar Petersen   1887-1889

Eksholmen nr 1, 2 och 3 är en arrendegård och officersboställe som staten äger. Hannibal Oscar Petersen kommer från ett arrende av Hedegården i Sireköpinge socken (nr 12) och tar arrendet på Eksholmen 1887. Redan efter två år flyttar familjen till Lund. Hannibal Oscar Petersen har en broder som arrenderar Baldringe säteri (se nr 17).

15. Övrabyborg (Övraby sn) ca 393 ha

Arrendator

Charles Petersen   1867-1898

Övrabyborg är stort gods i Övraby socken. Charles Petersen kommer dit med hustru 1867 och arrenderar godsjordbruket fram till 1898. Han får 11 barn under tiden på Övrabyborg varav 8 flickor. Bland faddrar vid barndopen återfinns hans broder Hannibal Oscar Petersen från Hedegården i Sireköpinge (se nr 12)

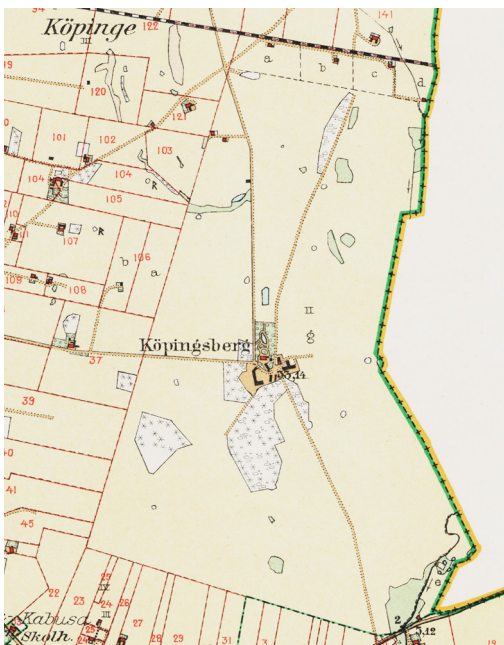

och den danske arrendatorn Christian Melchior på Ryngegård (se nr 38). År 1898 släpper han arrendet för att i stället hjälpa sin dotter Asta Mundt Petersen som blivit änka när svärsonen Carl Johan Ter Borch avlidit 1898 (se nr 16).

16. Köpingsberg (Stora Köpinge sn) ca 275 ha Arrendator

Andreas Splittorff	1881-1885	
Carl Johan Ter Borch	1885-1898	
Charles Petersen	1898-1911	
Hannibal Julius Petersen	1911-1918	

Köpingsbergs gård är ett gods i Stora Köpinge socken. Förste danske arrendator blir Andreas Splittorff som kommer 1881 och tar över nr 2, 3, 4, 7, 10 och 15. Han har tidigare arrenderat Källesjö gård i Hedeskoga socken utanför Ystad (se nr 35). Efter fem år lämnar han Köpingsberg och flyttar till Stora Herrestad nr 15 som är en mindre gård. Han efterträds på Köpingsberg av Carl Johan Ter Borch som kommer från närbelägna Fredriksberg som fadern Thomas Julius Ter Borch arrenderar (se nr 18). Han är gift med Charles Petersens dotter Asta Mundt Petersen. Carl Johan Ter Borch dör hastigt 1898 endast 43 år gammal. Då lämnar svärfar Charles Petersen arrendet på Övrabyborg och kommer till undsättning och tar över

Thomas Julius Ter Borch x Fredrikke f. Jensen
f. 1828 d. 1876 f. 1828-
Arrenderar **Fredriksberg** se nr 18

Son
Carl Johan Ter Borch x Asta Mundt Petersen
1855-1898
arrenderar **Köpingsberg** 1885-1898

Son
Thomas Ter Borch
arrenderar **Gyllebo ladugård** se nr 19

Son
Frans Nicolaj Ter Borch
arrenderar **St Köpinge 20, 24** se nr 20
arrenderar **Robertsdal** se nr 21

Bild 18. Familjen Ter Borch ger avtryck på många arrendegårdar.

arrendet på Köpingsberg och hjälper dottern. År 1911 lämnar Charles Petersen över arrendet till sin son Hannibal Julius Mundt Petersen. Efter 7 år lämnar Hannibal Julius arrendet av Köpingsberg och flyttar till Öja där han står som hemmansägare till nr 24.

17. Baldringe säteri (Baldringe sn) ca 216 ha Arrendator

Hans Christian Birch Jensen	1905-1910	
Carl Birch	1910-1924	

Baldringe säteri är ett gods i Baldringe socken. Den första danske arrendatorn är Hans Christian Birch Jensen som kommer från Hällstorps gård i Billeberga (se nr 22). Han arrenderar Baldringe säteri mellan 1905 och 1910. Därefter kommer Carl Birch och arrenderar säteriet mellan 1910 och 1924. Carl Birch är gift med Ingeborg Mundt Petersen som är dotter till Charles Petersen arrendator på Övrabyborg (se

nr 15). Efter 1924 flyttar familjen Birch till en mindre gård i Hörup på Österlen. Om han är släkt med förre arrendatorn Birch Jensen har jag inte lyckats klarlägga.

---

18. Fredriksberg (Herrestad sn) ca 415 ha

Arrendator

Thomas Julius Ter Borch	1868-1876	
Änkefru		
Fredrikke Ter Borch Jensen	1876-1896	

Fredriksberg är ett gods i Herrestad socken. Den förste arrendatorn Thomas Julius Ter Borch kommer från Danmark 1868. Han har hustru och sju barn med sig. Han arrenderar även gårdarna Herrestad nr 17, 47, 48 och 50. Thomas Julius dör endast 48 år gammal 1876. Änkefru Fredrikke Ter Borch driver gården vidare till 1896 med sönerns hjälp. Flera söner tar egna arrenden som Thomas Ter Borch på Gyllebo Ladugård (se nr 19), Frans Nicolaj Ter Borch på först Stora Köpinge nr 20 & 24 (se nr 20) och sen Robertsdal (se nr 21) samt Carl Johan Ter Borch som arrenderar Köpingsberg gård (se nr 16).

---

19. Gyllebo ladugård (Genarps sn) ca 191 ha

Arrendator

Thomas Ter Borch	1884-1896	
------------------	-----------	---

Gyllebo ladugård, senare kallad Gyllebo gård, är en arrendegård under Häckeberga gods. Thomas Ter Borch kommer från Fredriksbergs gård (se nr 18) som fadern Thomas Julius Ter Borch arrenderad och

efter hans död 1876 hans hustru och barn. Han tar arrendet 1884 och slutar 1896 då familjen flyttar till Helsingborg.

---

20. Stora Köpinge nr 20 & 24, Svenstorp nr 8

(Stora Köpinge sn) ca 50 ha

Arrendator

Frans Nicolaj Ter Borch	1898-1904	
-------------------------	-----------	---

Stora Köpinge 20 & 24 är en arrendegård under Högestad gods. Frans Nicolaj Ter Borch kommer från en tjänst som förvaltare först på Fredriksberg 1889-1896 och sen på Öja gård 1896-1898. Han arrenderar Stora Köpinge 20 & 24 mellan 1898 och 1904. Kan hänga ihop med granngården Svenstorp nr 8 där förre arrendatorn änkefru Ekberg bor enligt förrsamlingsboken 1895-1901. I nästa församlingsbok 1902-09 står änkefru Ekberg som ägare till Stora Köpinge nr 20 & 24. Därefter tar han ett nytt arrende på gården Robertsdal (se nr 21).

---

21. Robertsdal (Herrestad sn) ca 88 ha

Arrendator

Frans Nicolaj Ter Borch	1904-1910	
-------------------------	-----------	---

Robertsdal är en frälse arrendegård som ägs av C G Sparre på Fredriksberg. Frans Nicolaj Ter Borch är son till Thomas Julius Ter Borch som arrenderar Fredriksbergs gård (se nr 18). När Frans Nicolaj tar arrendet 1904 på Robertsdal så kommer han från ett arrende av Stora Köpinge 20 & 24 samt Svenstorp nr 8 i Stora Köpinge socken (se nr 20). Han stannar på Robertsdal till 1910 och flyttar sen till Västra Sallerup.

---

22. Hällstorp (Billeberga sn) ca 323 ha

Ägare

Samuel Boch	1843-1856	
Jacob Michael Iversen	1856-1864	
Jacob Viggo Iversen	1875-1877	
Änkefru Sofie Crone Iversen	1863-1877	
Hans Christian Jensen	1877-1909	

Arrendator

Ludwig Haagen Petersen	1871-1875	
Jacob Viggo Iversen	1875-1877	

Ägare

Hällstorp är en typ av plattgård. Det är en brokig samling av fastigheter som slagits samman nämligen skattedomkyrkohermanet nr 2, kronoskatte rusthållshemmanen nr 3, 4 o 5 i Hällstorp, utsocknes frälsehemmanet nr 6, Billeberga, kronoskatte hästhemmanet nr 4 och kyrkohermanet nr 9, Wärmö i

Bild 19. Hällstorp är en typ av plattgård bildad genom sammanslagning av nio hemman.

Billeberga samt utsockne frälsehemmanen nr 11 o 12, Tirup. Den avviker från plattgårdsmönstret genom att flera olika ägarkategorier ingår såsom kyrkan, staten och adeln (frälset). De tre frälsehemmanen har troligen tillhört Knutstorps gods eftersom Wachtmeister nämns som förste ägare av Hällstorp i boken Gods o gårdar från 1944.

Förste danske ägare är Samuel Boch som nämns från 1843 till 1856. Då tar Jacob Michael Iversen över ägandet. Han kommer 1856 från Mön och har fru och 8 barn med sig. Vid hans frånfalle verkar ägandet gå över till hustrun Sofie Crone men gården säljs 1877 till Hans Christian Jensen. Han är gift med Nancy Elisabeth Birch och barnen tar namnet Birch Jensen. Hällstorp är en av få gårdar som efter danskt köp blivit kvar i släkten under flera generationer och fortfarande heter ägarna av gården Birch Jensen.

Under ägaren Iversens tid fanns en dansk inspektor Edvard Berendsen som sannolikt var släkt med Carl Berendsen på Espinge gård (se nr 36) då han bor där de första åren.

Arrendator

I församlingsboken finns en notering om arrendator Ludwig Haagen Petersen från 1871 till 1875. Jacob Viggo Iversen står som arrendator 1875 till 1877.

23. Norrlyckegården (Sireköpinge sn) ca 135 ha

Ägare

Ludwig Zoega	1850-1855	
Hans Andreas Jensen	1855-1883	
Sofia o Maria Jensen	1883-1895	
Herman Eberhart Nordgren	1914-1920	

Arrendator

Ludwig Zoega	1846-1850	
Hugo Ingvar Jensen	1887-1895	

Ägare

Norrlyckegården är bildad vid skiftet av Sireköpinge säteri genom sammanslagning av Norrlycke 1, och Norraby nr 5 och 6. Det är en mindre plattgård. Förste arrendator är Ludwig Zoega som kommer från Danmark 1846. Han köper gården av säteriägaren Julius von Schwerin 1850. Efter fem år säljer familjen Zoega gården till Hans Andreas Jensen som också kommer från Danmark. Han har en broder som 1851 köpte närbelägna Hedegården i samma socken. När Hans Andreas dör ärver hans två "oäkta" döttrar gården 1883. Barnets moder kom som mamsell till Norrlyckegården 1857, var borta mellan 1860 och 1864 men återkom sedan. Döttrarna är födda på gården 1859 och 1866 som "oäkta". Men Hans Andreas Jensen och mamsellen Cecilia Petersen gifter sig 1870.

Om han erkänner faderskap eller adopterar döttrarna framgår inte men de ärver gården vid hans frånfalle.

Det blir en delikat situation när sonen till Jens Christian Jensen, Hugo Ingvar Jensen, på Hedegården gifter sig med Maria Jensen på Norrlyckegården som då är kusiner men kanske inte biologiska. Döttrarna Jensen säljer gården 1895.

Ytterligare en utländsk ägare dyker upp 1914-1920 nämligen Herman Eberhard Nordgren som är född i Tyskland.

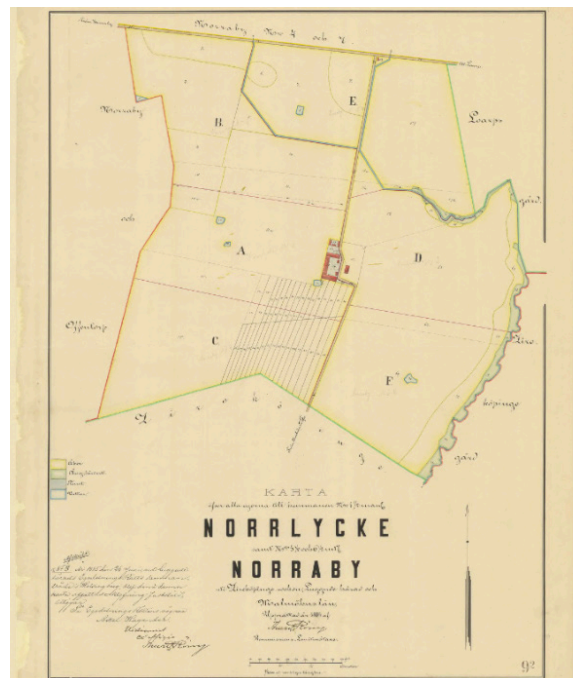

Bild 21. Norrlyckegården delades mellan de två syst-rarna Maria och Henrietta i två likstora delar 1883 vid arvsskiftet.

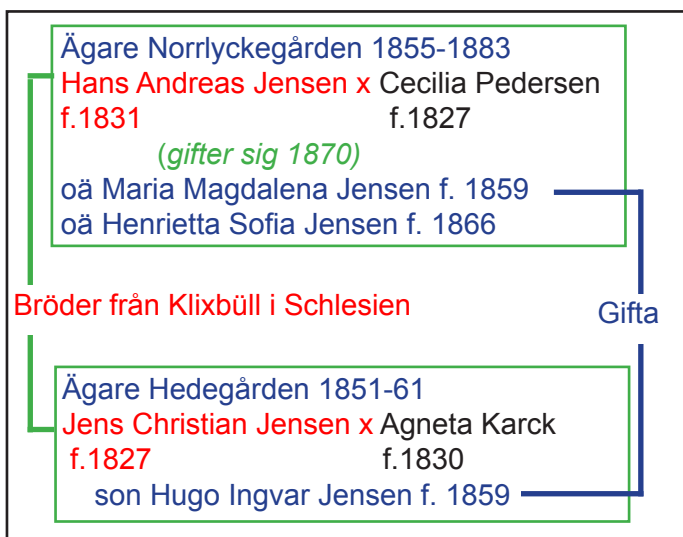

Bild 20. Två bröder Jensen äger två gårdar i Sireköpinge. Deras barn gifter sig i ett kusingifte men kanske inte biologiska kusiner. Agneta Karck är dotter till den danske arrendatorn på Hviderup.

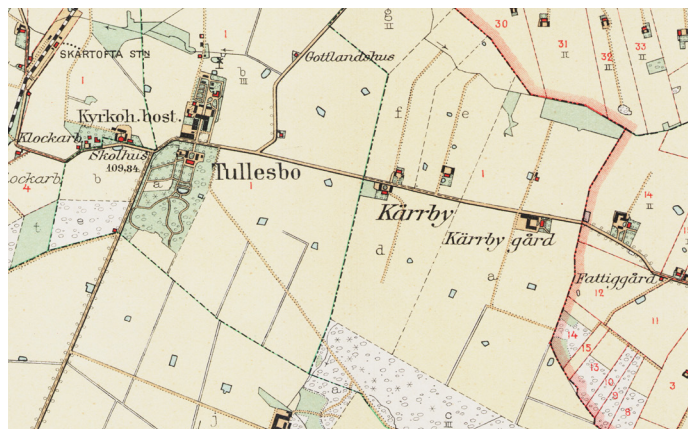
Arrendator

Som nämnts ovan är Ludwig Zoega förste arrendator som sedan också köper gården 1850. Ytterligare en dansk arrendatorer blir Hugo Ingvar Jensen, som gift sig med sin kusin på gården. Gården är under denna tid 1887-1895 delad mellan systrarna Sofia och Maria Jensen genom lantmäteriförrättning 1883. Men troligen arrenderar Hugo Ingvar båda halvorna fram till gårdens försäljning 1895.

24. Kärrby nr 8-11 (Öved sn) ca 98 ha

Arrendator

Johan Henrik Johannsen 1871-1889

Kärrby, ibland skrivet Tjärby, nr 8, 9, 10 och 11 är en sammanslagen arrendegård under Övedskloster. Johan Henrik Johannsen kommer 30 år gammal och nygift till Kärrby gård som han arrenderar i 18 år. När han lämnar arrendet gör han en omväxlande karriär som förvaltare eller inspektor på 7 olika gårdar. Mellan 1896 och 1899 är han förvaltare på Lönnstorps gård och därefter inspektor på Norrlyckegården i Sireköpinge 1899-1900. Mellan 1901 och 1909 blir han inspektor på Rommestorp i Gumlösa socken. Rommestorp är en utgård till godset Sinclairsholm och skapad av Fredrik Gustaf Gyllenkrook som var med och grundade Utsädeföreningen och Utsädesbolaget i Svalöv.

25. Välaholm (Södervidinge sn) ca 165 ha

Arrendator

Ernst Wethje

1873-1877

Välaholm, Södervidinge nr 14 & 15, är ett utsocknes frälsehemman under Svenstorps gods. Familjen Ernst Wethje kommer från ett arrende av Svalöfsgården som fadern Lars Wethje tog redan 1843 (se nr 1). Svalöfsgården såldes 1872 och då upphörde arrendet. Sonen Ernst Wethje hade tagit vid 1855 och drev det till 1872. Man stannar bara i fyra år på Välaholm. År 1873 dör fadern Lars Wethje och är begravd på Södervidinge kyrkogård. Familjen bryter upp 1877 och flyttar till Helsingborg.

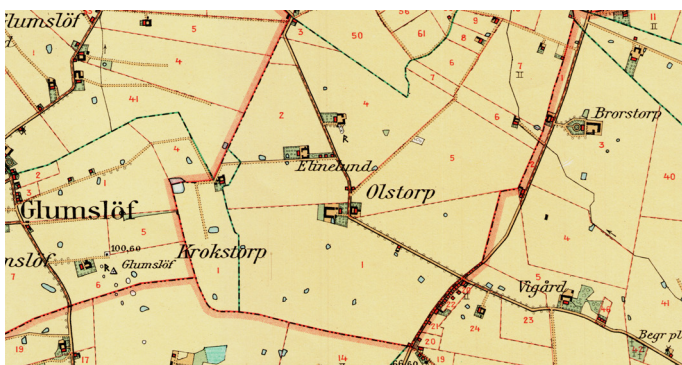
26. Olstorps boställe (Kvistofta sn) ca 80 ha

Arrendator

Ludwig Zoega

1858-1868

Olstorps boställe är ett överstelöjtnantsboställe hopslaget av Kvistofta nr 1 och 3. Ludwig Zoega har tidigare arrenderat och ägt Norrlyckegården i Sireköpinge socken (se nr 23). Han arrenderar Olstorps boställe i 10 år. Därefter flyttar han till Härslöv nr 11 där han stannar i tre år. År 1871 emigrerar Ludwig Zoega med tre söner till Brasilien. En av hans söner som följer med till Brasilien är Carl Zoega som senare grundar Zoegas kafferörelse i Landskrona och Helsingborg.

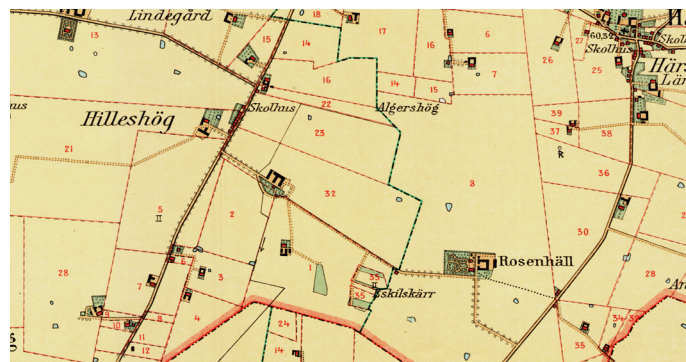

27. Rosenhäll (Härslövs sn) ca 140 ha

Arrendator

Nils Christian Jensen

1883-1914

Rosenhäll är en skiftad och hopslagen gård med delar från Härslöv nr 2, 4, 5, 7, 9 och 10. Nils Christian Jensen har en broder, Hans Christian Jensen, som köpt Hällstorps gård i Billeberga socken (se nr 22). Han är fadder när Hans Christians dotter Nancy Theodora döps 1884 i Billeberga. Nils Christian tar arrendet på Rosenhäll från 1883. Hans hustru dör 1903 men Nils Christian behåller arrendet tills sin död 1914.

28. Toftaholm (Örtofta sn) ca 186 ha

Arrendator

Peter Holst

1853-1854

Baltazar Holst

1854-1902

Christian Jacobaeus

1902-1911

Baltazar Holst och hustru Laura Benthin samt två barn kommer 1854 till Toftaholms gård och tar över arrendet efter brodern Peter som i stället tar över Skarhults mejeri 1854 (se nr 37). Familjen Holst behåller arrendet till 1902 (48 år!) då de efterträds av Christian Jacobaeus, även han från Danmark.

29. Hviderup (Gårdstånga sn) ca 200 ha

Arrendator

Johan Georg Carl Karck	1848-1862	☐☐☐☐
Rudolph Carl Karck	1862-1865	☐☐☐☐

Johan Georg Carl Karck kommer med hustru Dorthea Margaretha Mejer och tre nästan vuxna barn från Oldenburg i Danmark och tar arrendet på Hviderup. Carl Karck dör 1862 och sonen Rudolph Carl Karck tar över arrendet. När Rudolph Carls och Christinas barn Ida Cecilia döps så finns bland faddrarna Carl Berentsen från Espinge gård och Richard Christiansen arrendator på Sireköpinge säteri. Dock dör Rudolf Carls hustru Christina Didricksen 1864 och han släpper arrendet året efter. Han tar istället arrendet på Gårdstånga gård (se nr 40). Han gifter om sig 1867 med Therese Krüger. Rudolph Carl dör 1869 endast 49 år gammal. Änkan Therese Krüger övertar arrendet och driver gården med sonen Rudolf Johan Axel Karcks hjälp till 1877.

Johan George Carl Karck har en dotter Augusta som gift sig med ägaren till Hedegården Jens Christian Jensen (se nr 12)

---

30. Wideröra säteri (Ottarps sn) ca 330 ha

Ägare

Alfred Hage	1856-1872	☐☐☐☐
Hage hustru och 3 barn	1872-1889	☐☐☐☐
Christian Petersen	1889-1907	☐☐☐☐

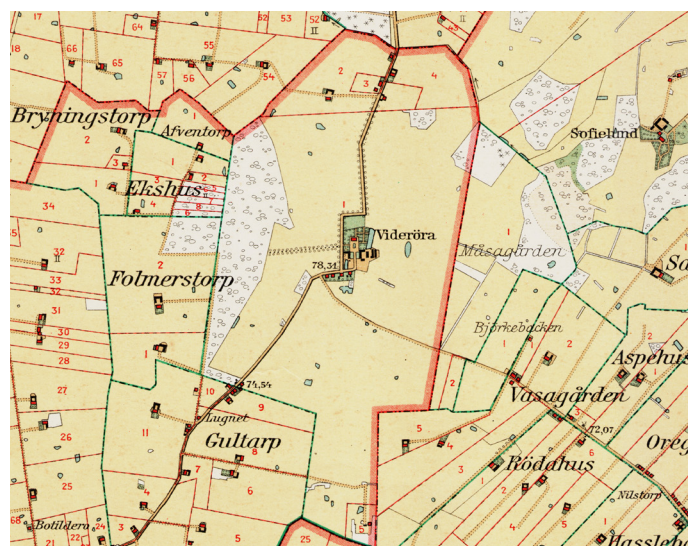
Arrendator

Christian Christensen	1872-1887	☐☐☐☐
Alfred Chrisensen	1887-1889	☐☐☐☐

Gården Wideröra säteri var bildad av gårdarna Wideröra nr 1, Bryningstorp nr 1, Afwenstorp nr 2, Ekshus nr 3, Folmerstorp nr 4, Måssagården nr 3 och Björkebacken nr 4 och en total areal av ca 330 ha.

Ägare

Wideröra säteri ägs på 1850-talet av ryttmästare Tornerhjelm. Han säljer säteriet 1856 till konsul Alfred

Hage som tidigare har köpt Sireköpinge säteri och senare skall köpa Hedegården. Alfred Hage anställer en dansk inspektor som heter Christian Christiansen som senare blir arrendator på gården. År 1889 köper Christian Petersen, ursprungligen från Bromölle i Schleswig, gården och flyttar dit. Han har tidigare varit arrendator på Lilla Skeglinge gård (se nr 31) sedan 1870 och lämnar 1892 för att flytta till Wideröra. Han äger Wideröra till 1907 då gården får en svensk ägare, Jonas Petersson född i Reslöv.

Arrendatorer

Christian Christensen som varit inspektor på gården under Alfred Hages tid blir efter Alfred Hages frånfälle 1872 arrendator på gården. När Christian dör övertar sonen Alfred Christensen arrendet till 1889 då gården får ny ägare som själv tar över driften.

---

31. Lilla Skeglinge (Skeglinge sn) ca 147 ha

Arrendator

Peter Christian Busenius	1868-1870	☐☐☐☐
Christian Petersen	1870-1892	☐☐☐☐

Lilla Skeglinge är en arrendegård under Skarhult. Förste danske arrendator är Peter Christian Busenius som arrenderar gården 1868 till 1870 men sen återvänder till Danmark. Ny arrendator blir Christian Petersen tar över 1870 och driver det till 1892. Han köper Wideröra säteri i Ottarps socken 1889 och flyttar dit 1892 (se nr 30).

32. Tomarps kungsgård (Kvidinge sn) ca 397 ha Arrendator

Claus Christiansen ca 1870-1877
Philip Hansen Christiansen 1878-1887

Tomarps kungsgård blev en kungsgård på 1660-talet. Senare blev det överstelöjtnants- och översteboställe men drogs in på 1870-talet. Sen dess har gården varit utarrenderad. Claus Christiansen tar över jordbruksdriften genom arrendet i början på 1870-talet. Några år senare, 1878, kommer Philip Hansen Christiansen och delar arrendet med Claus. Philip är 11 år äldre än Claus och med oklart släktförhållande dem emellan. De har arrendet till 1887. Ny arrendator blir spannmålshandlare Carl Persson född i Kvidinge socken.

---

33. Källstorps gård (Svalövs sn) ca 320 ha Arrendator

Nicolay Brorson 1862-1879

Nicolay Brorson har varit inspektor hos Jörgen Richard Christiansen på Sireköpinge säteri 1851-56. Därefter var han inspektor på Tågerups gård i Saxtorp fram till 1862. Mellan 1862 och 1879 arrenderar Nicolay Brorson Källstorps gård i Svalövs socken.

34. Tarstadgården (Tirups sn) ca 250 ha Arrendator

J J Herrman Böckmann 1868-1887

Johan Jacob Herrman Böckmann kommer med fru Antonette Jacobe Köbke och två barn från Holstein 1868 och tar över arrendet på Tarstadgården. Han driver gården i knappt 20 år och flyttar därefter till Danmark 1887. Han får ytterligare fyra barn som döps i Tirup under arrendetiden på Tarstadgården. Driften verkar därefter har tagits över av ägaren Johan Berg von Linde.

---

35. Källesjö gård (Hedeskoga sn) ca 96 ha (ev 230 ha inkl St Tvären)

Arrendator

Andreas Splittorff 1869-1881
David Bonde Seidelin 1896-1926
Peter Wihelm Eggertsen 1926-

Källesjö gård ligger strax nordväst om Ystad och i Hedeskoga socken. I senare församlingsböcker står att Källesjö drivs ihop med granngården Stora Tvären. Andreas Splittorff kommer från Danmark 1869 som nygift och arrenderar Källesjö gård. Han stannar till 1881 då han tar ett större arrende på Köpingsbergs gård (se nr 16). Nästa danska arrendator blir David Bonde Seidelin. Han har tidigare varit förvaltare på

Lönstorps gård i Svalöv mellan 1888 och 1896 hos sin släkting Sabinus Seidelin. Nästa arrendator är Peter Wilhelm Eggertsen som kommer 1926. Han är född i Sireköpinge och son till Wilhelm Fredrik Baltazar Eggertsen som varit arrendator på Hedegården. Peter Wilhelm är fortfarande arrendator i församlingsboken som går fram till 1936.

---

36. Espinge gård (Hurva sn) ca 269 ha

Ägare

Carl Berendsen

1853-1874

Carl Berendsen kommer till Sverige 1853 från Schleswig med fru Elisa Plenge och ett barn och köper Espinge gård i Hurva socken. Han har även med en släkting Edvard Berendsen som blir inspektor på gården. Han återfinns 1858-1860 som inspektor på Hällstorps gård (se nr 22) men flyttar därefter tillbaka till Danmark. Carl Berendsen noteras som fadder vid barndop 1859 hos familjen Baltazar Holst på Toftaholm. Familjen Berendsen säljer gården 1874 och flyttar till Västergötland där Slätte gård i Fredbergs socken istället köps in. Slätte är på 369 ha.

---

37. Lilla Harrie nr 15 - Norrbygård (Lilla Harrie sn) ca 107 ha

Ägare

Peter Holst

1873-ca 1900?

Peter Holst (f 1809) och hustru G. C. Vogt samt två barn kommer 1853 till gården Toftaholm där han tar arrendet. Men året efter kommer brodern Baltazar Holst och blir arrendator på gården (se nr 28). Peter Holst arrenderar i stället Skarhults mejeri som han driver till 1868. Då flyttar han till Sireköpinge säteri och tar arrendet på Sireköpinge mejeri. Efter fem år lämnar han och familjen Sireköpinge och köper gården Lilla Harrie nr 15, senare benämnd Norrbygård. Han är fadder åt broderns barn vid barndop 1859 till-

sammans med mamsell Ebeling på Toftaholm, godsägare Carl Berendsen på Espinge gård (se nr 36) och Carl Karck som är arrendator på Hviderup (se nr 29), samtliga danska medborgare.

Peter Holst är också fadder när Herrman Böckman, arrendator på Tarstadgården, döper sitt barn (se nr 34). Peter är då mejeriarrendator i Sireköpinge.

---

38. Ryngegård (Sjörup sn) ca 258 ha

Arrendator

Christian Melchior

1864-1878

Rynge slott, nu rivet.

Ryngegård är bildad 1768 av tre hemman Rynge nr 1, 2 och 3. Det ägs av Arwid Fredrik Kurck och mellan 1860 och 68 bygger han ett slott på gården.

Arrendator

Den förste arrendatorn blir Fredrik Christian Melchior som kommer från Danmark 1864 och tar arrendet av gården. Han stannar till 1878 då en ny arrendator Robert Ferdinand Wendt (svensk) kommer från Heleneborg i Svalöv 1879 och tar över arrendet. Fredrik Christian Melchior tar istället över arrendet på Gärsnäs Säteri (nr 39).

---

39. Gärsnäs säteri (Östra Herrestad sn) ca 519 ha Arrendator

Christian Melchior

1879-1886

Gärsnäs är ett stort gods med drygt 500 ha mark ägt av Henrik Rosenkrantz. Christian Mechior kommer från ett arrende av Ryngegård till Gärsnäs Säteri 1879. Han driver godsjordbruket fram till sin död 1886. Därefter verkar Säteriet drivas i egen regi.

---

40. Gårdstånga 12 Nygård (Gårdstånga sn) ca 384 ha

Arrendator

Rudolf Carl Karck

1865-1869

Änkefru Theres Karck f Krüger 1869-1877

Gårdstånga nr 12 är sannolikt synonymt med Gårdstånga Nygård då den omfattar 25 sidor i Församlingsboken av arbetsfolk och anställda. Det är en plattgård under Hviderup. Arrendatorn Rudolf Carl Karck kommer från godsarrendet på Hviderup 1869 och driver nr 12 till sin död 1869. Han dog endast 49 år gammal. Änkan Theres Karck f. Krüger driver arrendet vidare till 1877.

Litt.

Gadd, Carl-Johan. 2000. *Det svenska jordbrukets historia. Den agrara revolutionen 1700-1870*. Natur och Kultur/LTs förlag.

Siveryd, Robert. 2014. *Plattgårdar och avhysta byar. Plattgårdssystemets spridning och förändring av landskapet*. Magisteruppsats i geografi. Inst. För kulturgeografi och ekonomisk geografi. Lunds universitet.

Skånska Cement Aktiebolaget 1871-1931. Minneskrift. Almqvist & Wiksell. Uppsala 1932.

von Sydow, W. & Björkman, S. (red). 1944. *Svenska gods och gårdar. Del V. Skåne västra delen*. För laget svenska gods och gårdar Uddevalla.

Wetterberg, G. 2017. *Skånes historia III. 1720-2017*. Bonniers.

Nätsidor:

Lantmäteriet *historiska kartor*.

Arkiv Digital: *Husförhørs- och församlingsböcker. Flygfoton gårdar*.

Wikipedia. *Diverse artiklar*

<http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilderr/vis/materiale/landboreformer>: *Landboreformer i slutningen af 1700-tallet*.

De undersökta gårdarna med danska ägare eller arrendatorer.

